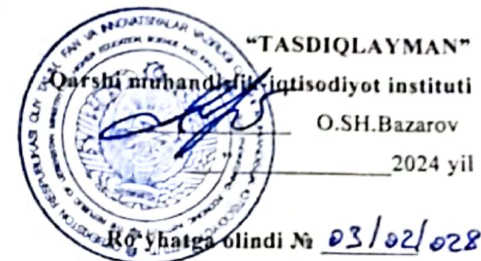

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

Ro'yhatga olindi № 03/02/028

"27" iyun 2024 yil

KARTASHUNOSLIK
FANINING O'QUV DASTURI

- Bilim sohasi:** 700 000 – Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
- Ta'lim sohasi:** 720 000 – Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari
- Ta'lim yo'nalishlari:** 60722500 - Geodeziya, kartografiya va kadastr
(funktsiyalar bo'yicha)

Qarshi 2024-yil

Fan/modul kodi KART12410	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3-4	Kreditlar 10	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 8	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Kartashunoslik	120	180	300
2.	I. Fanning mazmuni			
	<p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga tabiat va jamiyatdagi voqea va hodisalarning joylanishini va ular o'rtasidagi o'zaro bog'liqligini, o'zgarishini, maxsus tasvir-obrazli belgi modellar vositasida matematik yo'l bilan tekislikda kichraytirib, generalizatsiya qilib tasvirlanishi va undan tadqiqot usuli asosida manba sifatida foydalanishni mos bilim va malakasini shakllantirishdan iborat</p> <p>Fanning vazifasi - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, global darajadagi iqtisodiy qodisa va jarayonlarga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish, qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini bilish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali insonning hayotdagi o'rni va ahamiyatini ochib berish.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-modul. Kartografiya va geografik kartalar tarixining asosiy bosqichlari</p> <p>1-mavzu. Kartografiya va geografik kartalar. Kartografiya ta'rifi va uning tarmoqlari. Geografik kartaning elementlari. Geografik globus.</p> <p>2-mavzu. Kartografiya va geografik kartalar tarixining asosiy bosqichlari Kartografiya tarixi tug'risida dastlabki ma'lumot. O'rta Osiyoda ilk kartografiya. O'rta asrlarda O'rta Osiyoda kartografiya. Yangi davr kartografiyasi. O'zbekistonda kartografiya va uni rivojlantirish istiqbollari.</p> <p>3-mavzu. Kartalarning matematik asoslari. Kartografik proyeksiyalar xaqida tushuncha. Kartografik proyeksiyalarning tasnifi. Dunyo kartalarini tuzishda ishlatiladigan proyeksiyalar. Yarim sharlar, materiklar va okean kartalari proyeksiyalari. Sobiq Ittifoq va uning ayrim</p>			

xududlari hamda chet mamlakatlar kartalarining proyeksiyalar. Kartaning tashqi ko'rinishi, ramkalari va komponovkasi. Kartalarning turlariga qarab proyeksiyalarni aniqlash va oriyentirlash.

4-mavzu. Kartografik belgilar va kartografik tasvirlash usullari

Kartografik belgilar va ularning ro'li. Belgilar usuli. Bir joyga tegishli diagrammalar usuli. Areallar usuli. Sifatli va miqdorli rang usullari. Teng chiziqlar usuli. Nuqtalar usuli. Kartodiagramma usuli. Kartogramma. Chiziqli belgilar usuli. Xarakatdagi chiziqlar usuli. Xar xil usullarni qo'shib tasvirlash. Kartada ishlatiladigan shkalalarni ishlab chiqish.

5-mavzu. Relyefni tasvirlash usullari.

Relyefni tasvirlash usullari. Shtrixlar. Gorizontallar. Gorizontallarni jixozlash. Gipsometrik shkalalar. Balandlik o'tmetkalari. Relyefning raqamli modellari. va geografik nomlarning yozilishi. Relyefni jixozlash dasturiy ta'minotlari.

6-mavzu. Geografii kartalardagi yozuvlar.

Yozuvlarning axamiyati va turlari. Yozuvlar shartli belgilar sifatida. Kartografik toponomika xaqida tushuncha. Geografik nomlarni ajratish va kartada yozish. Geografik nomlarning ko'rsatkichlari. Dasturiy ta'minot.

2-modul. Geografik kartalarning xususiyatlari va ularning tasnifi. Generalizatsiya

7-mavzu. Geografik kartalarning tiplari va atlaslar

Geografik kartalarning tiplari. Mavzuli kartalar. Geografik atlaslar va ularning tasnifi. O'quv atlaslari.

8-mavzu. Kartografik generalizatsiya

Kartografik generalizatsiya va uning xususiyatlari. Generalizatsiya turlari. Xar xil kartografik belgilarning generalizatsiyaga ta'siri.

9-mavzu. Kosmosdan olingan suratlar va ulardan kartalar tuzishda foydalanish

Kosmosdan olingan suratlar va ularning xususiyatlari. Kosmik apparatlarning orbitalari. Kosmik apparatlardan olingan suratlar tasnifi. Kosmik suratlarni deshifrovka qilish (o'qish). Kosmik suratlardan foydalanish.

10-mavzu. Kosmik tadqiqotlarning xalq xo'jaligidagi o'rni

Kosmik suratlarining geografik tadqiqotlardagi axamiyati. Kosmik suratlarining kartografiyadagi axamiyati.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

((Laboratoriya ishlari), (Seminar mashg'ulotlari), (Kurs ishi), (Mustaqil

ta'lim) o'quv rejada ko'rsatilgan turi (nomi) bo'yicha yoziladi)

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Kartalarning elementlari xususiyatlari taxlil qilish.
2. Geografik globus elementlari va uni tuzish yo'llarini o'rganish.
3. Kartalarni geodezik va matematik asoslarini loyixalash.
4. Elektron rakamli kartalarni yaratish.
5. Elektron rakamli kartalarni yaratishda kushllaniladigan dasturiy ta'minotlar (Global Mapper, ArcGIS, MapINFO, Surfer).
6. Nu klali, chizikli, maydonli va xajmli shartli belgilarni yaratish. Dasturiy ta'minotlar.
7. Kartografik proyeksiyalarning turlari.
8. Kartaning tashki kurinishi, rakamlari va komponovkasi.
9. Kartografik belgilar va ularni qo'llanishi. Belgilar usuli. Bir joyga tegishli diagrammalar usuli. Areallar usuli. Sifatli va miqdorli rang usullari. Teng chiziqlar usuli. Nuqtalar usuli. Kartodiagramma va kartogramma usullari. Chiziqli belgilar va xarakatdagi chiziqlar usuli. Xar xil usullarni qo'shib tasvirlash.
10. Kartada qo'llaniladigan shkalalar (pogonalar) ni ishlab chiqish. Relyefni tasvirlash usullari.
11. Kartalardagi yozuvlar va geografik nomlarning yozilishi.
12. Kartalar va atlaslarni taxlil qilish. Ularning xususiyatlari va tasniflash.
13. Tasvirlanayotgan vaqea-xodisalarni tadqiqot usuli bo'yicha kartalar taxlili.
14. Mavzuli kartalar.
15. Geografik atlaslar va ularning tasnifi. Geografik kartalar va atlaslarni taxlil qilish va baxolash.
16. Kartografik generalizatsiya va uning xususiyatlari.
17. Kartografik belgilarning generalizatsiyaga ta'siri.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Fan bo'yicha kurs ishi

Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining xajmi, rasmiylashtirish shakli, baxolash mezonlari ishchi fan dasturida va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Kurs ishi uchun taxminiy mavzular:

1. Geografik globusda ortodromiya va loksodromiyani aniqlash;
2. Kartografik proyeksiyalarni aniqlash;
3. Kartalarda voqea va xodisalarning kartografik tasvirlash uslublarini o'rganish;
4. Obzor umugeografik kartalarni taxlil qilish;
5. Mavzuli kartalarni taxlil qilish;
6. Topografik kartada berilgan konturning maydonini aniqlash. Turli mashtabli kartalarda kartografik generalizatsiyani o'rganish.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Geografik kartalardan xalq xo'jaligida foydalanishning axamiyati;
2. Geografik kartalardan tadqiqot quroli sifatida foydalanish;
3. Kartografik belgilar va kartografik tasvirlash usullari. kartalardagi yozuvlar;
4. Geografik kartalarning tasniflanishi, tiplari va atlaslar;
5. Kartografik generalizatsiyaning axamiyati, omillari, belgilarga ta'siri;
6. Topografik kartalar, ularni tuzish va yangilash;
7. Kartografiyada kosmosdan olingan materiallardan foydalanish;
8. Kosmosdan olingan suratlar va ularning xususiyatlari. Kosmik apparatlar to'g'risida umumiy ma'lumotlar;
9. Kosmik apparatlar yordamida olingan suratlar va ularga ishlov berish;
10. Kosmik suratlarni kartografiyadagi axamiyati.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.

VI. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

- global iqtisodiy rivojlanish tushunchasi va asoslari, iqtisodiy rivojlanish omillari, iqtisodiy rivojlanish nazariyalari haqida **tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)**
- global iqtisodiy rivojlanish nazariyalari asoslarini, iqtisodiy rivojlanish qonunlari, asosiy tushunchalar, iqtisodiy jarayonlarning xususiyatlarini **bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)**
- talaba global iqtisodiy rivojlanish jarayonlarni tahlil qilish usullarini

	qo'llash, iqtisodiy rivojlanish muammolari bo'yicha yechimlar qabul qilish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. (malaka)</i>
4.	<p>VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni</p>
6.	<p>IX. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar xamda axborot manbaalar.</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Borden D. Dent. Geffrey S. Torguson. Thomas W. Hodler. "Cartography" Thematic Map Design. ISBN 978-0-07-294382-5—ISBN 0-07-294382-3 (hard copy: alk. paper).</p> <p>2. Berdiyev D.F. "Kadastr kartografiyasi" o'quv qo'llanma. Qarshi. Intellekt nashroyoti ,2023-175</p> <p>3. Mirzaliyev T. Safarov E.Y., Egamberdiyev A., Qoraboyev J.S. «Kartashunoslik». O'quv qo'llanma. Toshkent, Cho'lpon, 2012. -240 b.</p> <p>4. Mirzaliyev T., Musayev I. Kartografiya. O'quv qo'llanma. Toshkent, Ziyonur, 2007.-160 6.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>5. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon demokratik 'O'zbekistan davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, O'zbekistan, 2016. -56 b.</p> <p>6. Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy taxlil, qat'iy tartib - intizom va shaxsiy javobgarlik - xar bir raxbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent, Uzbekistan, 2017.- 1046.</p> <p>7. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustivorligi va inson manfaatlarini taminlash -</p>

	<p>yurt taraqqiyoti va xalq farovonligini garovi. Toshkent, Uzbekistan, 2017.-486.</p> <p>8. Mirziyoyev SH.M. O'zbekistonni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. T., O'zbekistan, 2017. «Gazeta, uz».</p> <p>9. Safarov E.Y., Avezov S.A., Allanazarov O.R., Oymatov R.K. «Kartashunoslik fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari». O'quv qo'llanma. Toshkent, Universitet, 2012.148 6.</p> <p>10. Musayev I.M., Oymatov R.K. Kartografiya fanidan mustaqil ishlarni bajarish bo'yicha uslubiy ko'rsatma. Toshkent, TIKXMMI, 2013. - 126.</p> <p>Internet saytlari</p> <p>1. http://www. miigaik.ru;</p> <p>2. http://www.maping.com;</p> <p>3. www. Ziyo. net.</p>
7.	Fan dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutining kengashida ko'rib chiqildi va kengashning 2024 yil "___" _____ №__ -sonli majlis bilan tasdiqlandi..
8.	<p>Fan/ modul uchun ma'sullar:</p> <p>D.Berdiyev- QarMII, "Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish" kafedrası katta o'qituvchisi</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>S.K.To'rayev – Kadastr agentligi Qashqadaryo viloyat boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari:</p> <p>U.N.Ibragimov. – QarMII, "Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish" kafedrası dotsenti ...</p>